HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

נסירוגין. סם לג שכב מחכיו רמזי תיבות עד סוף המקרא ומת כי שבעת ומחכיו רמזי תיבות עד סוף המקרא ומת כי ד' לותך ומחכיו רמזי תיבות עד סוף המקרא ומת המיס ומחכיו רמזי תיבות א] (סם שכב ומת כי שבעת): **להניח דלמות.** לשער המזרח של העזרה ושל נחושת היו: **נחשול.** סערה: **והטילוה ליס.** להקל לספינה: **וכרכה.** מבקה: **נממה.** פורטי"ו מקום שהספינות נשמטות שם ליבשה: **רשיטנו.** לשון ללא שהוא רך וגועל רך ופותח: **אלא ברית יס.** כשילו כרתו ברית זו עם זו ויש מומרים ברייית יס: **נשמנו.** כשהעשירו: **קלניפת.** מזוקקת וכן שם מין נחושת והוא נחושת קלו: **מתני' בן לוי.** כלומר מן הלויס: (ג) **פרק.** הכרעת קול נעימה: **על מעשה הכשב.** קושר ד' קולמוסין בד' אצבעותיו וכותב שם בן מרבע אותיות כאחד: **גמ' לרדות.** מן התנור: **שהלנו.** שבאו

א]בסירוגין: ניקנור נעשו נסים לדלתותיו: ת"ר [ב]מה נסים נעשו לדלתותיו אמרו כשהלך ניקנור להביא דלתות מאלכסנדריא של מצרים בחזירתו עמד עליו נחשול שבים לטבעו נטלו אחת מהן והטילוה לים ועדיין לא נח הים מזעפו בקשו להטיל את חברתה עמד הוא וכרכה אמר להם הטילוני עמה מיד נח הים מזעפו והיה מצטער על חברתה כיון שהגיע לגמלה של עכו היתה מבצבצת ויוצאה מתחת דופני הספינה ויש אומרים בריה שבים בלעתה והקיאתה ליבשה ועליה אמר שלמה [1]קורות בתינו ארזים רהיטנו ברותים אל תיקרי ברותים אלא [2]ברית ים

[ג]לפיכך כל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי ניקנור מפני שנעשו בו נסים ויש אומרים [ד]מפני שנחושתן מוצהבת היתה ר' אליעזר בן יעקב אומר [2]נחשת קלוניתא היתה והיתה מאירה כשל זהב: **מתני'** ואלו לגנאי של בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת הוגרם בן לוי היה יודע פרק בשיר ולא רצה ללמד בן קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב על הראשונים נאמר [2]זכר צדיק לברכה ועל אלו נאמר [2]ושם רשעים ירקב: **גמ'** ת"ר [ה]בית גרמו היו בקיאין במעשה לחם הפנים ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לאפות כמותן ולא היו יודעין לרדות כמותן שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ והללו מסיקין מבפנים ואופין מבפנים הללו פיתן מתעפשת והללו אין פיתן מתעפשת כששמעו חכמים בדבר אמרו כל מה שברא הקב"ה לכבודו בראו שנאמר [3]כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו [ו]וחזרו בית גרמו למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכרן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה [ז]ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו להם יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים זה ניזונין לקיים מה שנאמר [4]והייתם נקיים מה' ומישראל: של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת: ת"ר [ח]בית אבטינס היו בקיאין במעשה הקטורת ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לפטם כמותם ולא היו יודעין להעלות עשן כמותן של הללו מתמר ועולה כמקל של הללו מפציע לכאן ולכאן וכששמעו חכמים בדבר אמרו [ט]כל מה שברא הקב"ה לכבודו בראו שנאמר [ט]כל פעל ה' למענהו [י]וחזרו בית אבטינס למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכרן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו להם יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב אמרו שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו ממעשה הקטורת מתבסמין לקיים מה שנא' והייתם נקיים מה' ומישראל תניא אמר ר' ישמעאל פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי אחד מבני בניהם אמרתי לו אבותיך בקשו להרבות בכבודן ורצו למעט בכבוד המקום עכשיו בכבוד מקום במקומו ומיעט בכבודם אמר ר' עקיבא [י](פעם אחת) סח לי ר' ישמעאל בן לוגא פעם אחת אני ואחד מבני בניהם לשדה ללקט עשבים וראיתי [י](ששחק ובכה) אמרתי לו מפני מה בכית אמר לי בכבוד אבותי נזכרתי ומפני מה שחקת אמר לי שעתיד הקב"ה להחזירה לנו ומפני מה נזכרת אמר לי מעלה עשן בנגדי הראהו לי אמר לי שבועה היא בידינו שאין מראין אותו לכל אדם אמר ר' יוחנן בן נורי פעם אחת מצאתי זקן א' ומגילת סממנין בידו אמרתי לו מאין אתה אמר לי מבית אבטינס אני ומה בידך אמר לי מגילת סממנין הראהו לי אמר לי כל זמן שבית אבא היו קיימין לא היו מוסרין אותו לכל אדם ועכשיו הרי הוא לך והזהר בה וכשבאתי וסחתי דברי לפני ר"ע אמר לי מעתה אסור לספר בגנותן של אלו מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך ומשלך

מן מלכמנדרית לפי שלא היו יודעים לרדות מן התנור שלא יהא נשבר לפי שהוא עשוי כמין מיטה [ג] פרוסה כמין ספינה היו ירחיס לדשקס מנפנים לתנור ומופין מותן מנמון: **לפטו שברס.** מתרומת הלשכה: **ועל דבר זה מוזיריס אותס לשבח שמעולס כו': לפטם.** לכמות הסממנין ולערבם יפה כמו שנאמר (שמות ל) ממולח: **להעלות עשן.** שלא היו מכירין בעשב שהוא מעלה את העשן וזקף ומתמר כמקל: **מיעט בכבודס.** כמוכן ביתו: **מעלה עשן.** עשב שהוא מעלה עשן רמיתי כנגדי: **מגילת סממנין.** שכתובין בה שמות סממני הקטורת: **מכלן אמר בן עוזי.** ממעשה בית גרמו ובית אבטינס שנשקעו מכמים לדמותם ממקומם ולא יכלו: (ד) **כשמך יקרלוך.** לא ידלג מדס לומר פלוני יקפח פרנסתי כי על כרחך בשס יקרלוך לבא ולשוב במקומך: ומשלך

[ה]בית גרמו היו בקיאין במעשה לחם הפנים ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לאפות כמותן שהללו מסיקין מבחוץ ואופין מבחוץ והללו מסיקין מבפנים ואופין מבפנים הללו פיתן מתעפשת והללו אין פיתן מתעפשת כששמעו חכמים בדבר אמרו כל מה שברא הקב"ה לכבודו בראו שנאמר [3]כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו [ו]וחזרו בית גרמו למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכרן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה [ז]ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו להם יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח מעולם לא נמצאת פת נקיה ביד בניהם שלא יאמרו ממעשה לחם הפנים זה ניזונין לקיים מה שנאמר [4]והייתם נקיים מה' ומישראל: של בית אבטינס לא רצו ללמד על מעשה הקטורת: ת"ר [ח]בית אבטינס היו בקיאין במעשה הקטורת ולא רצו ללמד שלחו חכמים והביאו אומנין מאלכסנדריא של מצרים והיו יודעין לפטם כמותם ולא היו יודעין להעלות עשן כמותן של הללו מתמר ועולה כמקל של הללו מפציע לכאן ולכאן וכששמעו חכמים בדבר אמרו [ט]כל מה שברא הקב"ה לכבודו בראו שנאמר [ט]כל פעל ה' למענהו [י]וחזרו בית אבטינס למקומן שלחו להם חכמים ולא באו כפלו להם שכרן ובאו בכל יום היו נוטלין שנים עשר מנה והיום עשרים וארבעה ר' יהודה אומר בכל יום עשרים וארבעה והיום ארבעים ושמונה אמרו להם חכמים מה ראיתם שלא ללמד אמרו להם יודעין היו של בית אבא שבית זה עתיד ליחרב אמרו שמא ילמוד אדם שאינו מהוגן וילך ויעבוד עבודת כוכבים בכך ועל דבר זה מזכירין אותן לשבח מעולם לא יצאת כלה מבושמת מבתיהן וכשנושאין אשה ממקום אחר מתנין עמה שלא תתבסם שלא יאמרו ממעשה הקטורת מתבסמין לקיים מה שנא' והייתם נקיים מה' ומישראל תניא אמר ר' ישמעאל פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאתי אחד מבני בניהם אמרתי לו אבותיך בקשו להרבות בכבודן ורצו למעט בכבוד המקום עכשיו בכבוד מקום במקומו ומיעט בכבודם אמר ר' עקיבא [י](פעם אחת) סח לי ר' ישמעאל בן לוגא פעם אחת אני ואחד מבני בניהם לשדה ללקט עשבים וראיתי [י](ששחק ובכה) אמרתי לו מפני מה בכית אמר לי בכבוד אבותי נזכרתי ומפני מה שחקת אמר לי שעתיד הקב"ה להחזירה לנו ומפני מה נזכרת אמר לי מעלה עשן בנגדי הראהו לי אמר לי שבועה היא בידינו שאין מראין אותו לכל אדם אמר ר' יוחנן בן נורי פעם אחת מצאתי זקן א' ומגילת סממנין בידו אמרתי לו מאין אתה אמר לי מבית אבטינס אני ומה בידך אמר לי מגילת סממנין הראהו לי אמר לי כל זמן שבית אבא היו קיימין לא היו מוסרין אותו לכל אדם ועכשיו הרי הוא לך והזהר בה וכשבאתי וסחתי דברי לפני ר"ע אמר לי מעתה אסור לספר בגנותן של אלו מכאן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך ומשלך

1. קֹרוֹת בָּתֵּינוּ אֲרָזִים
רַהִיטֵנוּ בְּרוֹתִים:
שיר השירים א יז
2. זֵכֶר צַדִּיק לִבְרָכָה
וְשֵׁם רְשָׁעִים יִרְקָב:
משלי י ז
3. כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי
וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו
אַף עֲשִׂיתִיו:
ישעיה מג ז
4. וְנִבְּבְשָׁה הָאָרֶץ לִפְנֵי
יְיָ וְאַחַר תָּשֻׁבוּ וְהֵיִיתֶם
נְקִיִּם מֵיְיָ וּמִיִּשְׂרָאֵל
וְהָיְתָה הָאָרֶץ הַזֹּאת
לָכֶם לַאֲחֻזָּה לִפְנֵי יְיָ:
במדבר לב כב
5. כֹּל פָּעַל יְיָ לַמַּעֲנֵהוּ
וְגַם רָשָׁע לְיוֹם רָעָה:
משלי טז ד

א] רש"י ד"ה בסירוגין וכו' (סם שכב ומת כי שבעת) נ"ב השיח ילמק עשה ממנו דבור בפ"ע וקפי מלמעלה בקוף העמוד ומפני רש"י סם שכב ילמק הש"ס סם שכב ומפני רש"י דהייט מה שכתיב ומת כי שבעת דלמס שכב לג כתיב בקלג. יעוש"ס כי הלמת שם:

פורט"ו [פור"ט]. נמל.

לכבודו. לנמנו (אבות פ"ו הי"ד).

ואלו לגנאי בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים. ולא היו יודעים לרדות, פי' כגון רדן בשולי המחתה [תמיד פ"ו], וכמו שאומרים יצא רדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה [שבת קיז]. וכן בית אבטינס דברים פשוטין הן. **בר** קמצר לא רצה ללמד על מעשה הכתב. מאי מעשה הכתב (כן) שהיה נוטל ה' קולמוסין בה' אצבעותיו ואם היתה תיבה של ה' אותיות כותבה בבת אחת. כל פעל ה' למענהו. פי' פעל ה' ונתן חכמה לזה יתר מזה, למענהו,

נז א מיי' פ"ז מהלכות ס"ת הל' יד טוש"ע י"ד סי' רפ סעיף ג:
נז ב מיי' פ"ה מהל' בית הבחירה הל' ה:

(ה) גמ' כל מה שכתוב בקב"ה לכאורה כלשון שנאמר כל פעל ה' למענהו נ"ב וקשה למה לסם טעם זה ת"ל משום מעלה עשן דהוה ליה ביתא ריקנא ומס מיכר אחת מכל קממניס מייב כדלמת פ' ה' דף נ"ג: **(ו)** רש"י ד"ה פרק בשיר שכלנו כו' כמין מיכה פרוסה או כמין ספינה רוקדת היו ילמיס לדשקס: **(ז)** ד"ה בסמך יקרלוך כלומר לג ילמג וכו' על כרחם בשמך יקרלוך נמוש ולישב במקומך:

עמד נחשול כו'. לג מפני שעשה עכיה כשהלך למלריס כדלמרינן בספרי גבור שם מי מתה מחזי כאבל אחה מחה לקמוכה ולכיבוס הארץ. **והללו פתן מתעפשת.** ופ"ק שהיה למס מס ביום הלקוט, מ"מ מס שמיפשך בידי אדם לג היה הקב"ה רופא לעקן. **שנאמר כל פעל ה' למענהו.** הכא לג מייתי קרא דלכבודי ברחמי שלן כל כך דגמי שם היה מפלא ושלן זה שלג [מכמה] יתהה דבעיגן, משום דכתיב כל פעל וגו'. ה"ג בספרים זקנים ובכמה ספרים ומה ראית [ו]הוכרת מעלה (בעזרה) [תמרה] כנגדו. פי' מומו עשב שמעלה עשן כנגדו ושלו מפלא לכאן ולכאן אלא מתמר ועולה כמקל לשיחי שלג היה שום אדם מכיר שלג הס, אבל עשב אחר שמעו מעלה עשן היו מכירין אנשי אלכסנדריא שאם מיסר בקטרת מייב מיתה. ולספרים שמוכה הוה מעלה עשן כנגדי אין הלשון [מכוון] דהוה ליה למימר לשיחי או מעלה עשן כנגדי. מיהו יש ספרים שכתב בה מעלה עשן עומד לנגדי. ומוסיפתא [יומא פ"ב ה"ו] כמוש לשיחי כנגדי. מיהו מוסס ספרים דגרסי גירסה לשלוה יש לפרש כדפרישית. ויש מוסיפתא שנאמר בה מעלה עשן לנגדי ולא כתב בה לג עומד ולא לשיחי, ודומה שהגיהו עומד או לשיחי לשון הלשון, וכדפרישית עיקר. ס"ר שלמה.

ח] (מוסיפתא פ"ב ה"ד), **ט]** [בב"י פרימים מדע מיבה חה הוא כפי' לשון של רש"י], **י]** [מדות פ"ב מ"ג], **ד]** [סם], **ה]** שקלים פ"ח ה"ל [מוסיפ' פ"ב ה"ה], **ו]** [בס"ל: יחזרו], **ז]** [עיין הגדה זו בע"ז ומשלם שם כמה שנויים], **ח]** [מוסיפתא פ"ב ה"ו], **ט]** [פי' פעל ה' ומן הכמה לזה יומר מזה למענהו כלי שלג מהא המלמכה שלג כמי שהוא מפך ערוך בשם ר"ח בערך פעל], **י]** [בע"ז ליתא], **כ]** [ל"ל שבכה ומחק וכ"ל בע"ז].

א] בסירוגין. ר"ח ורש"י ז"ל פי' שלא היה המלאכה אלא במי שחפץ. מעלה עשן. הסם שנותן בקטורת ומעלה עשנה כמקל שאינה מפצעת לכאן ולכאן. וכיון שהגיד ר' יוחנן בן נורי מה שא"ל אותו זקן שהיה מבית אבטינס, א"ר עקיבא כיון שכוונתם לשם שמים היתה אסורה לספר בגנותן. וכן אמר בן עזאי בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך